

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. vasario 24 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Virgilijaus Grabinsko (kolegijos pirmininkas), Birutės Janavičiūtės (pranešėja) ir Algirdo Taminsko,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Groward Group“** kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. balandžio 9 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Groward Group“ ieškinį atsakovui ūkininkui P. P., dalyvaujant trečiajam asmeniui viešajai įstaigai „Ekoagros“, dėl nuostolių ir netesybų atlyginimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių nenugalimos jėgos instituto taikymo sąlygas, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė prašė teismo priteisti iš atsakovo 72 024 Eur netesybas (nuostolius), 6 proc. dydžio metines palūkanas, skaičiuotinas nuo bylos iškėlimo teisme iki sprendimo įvykdymo. Ieškovė pateikė tris ieškinius (pagal juos buvo iškeltos trys bylos):
 - 2.1. ieškinį dėl 28 500 Eur netesybų (nuostolių) pagal 2017 m. liepos 3 d. Žaliavų pirkimo-pardavimo sutartį Nr. 20170703/EL0703.02;
 - 2.2. ieškinį dėl 26 000 Eur netesybų (nuostolių) pagal 2017 m. liepos 5 d. Žaliavų pirkimo-pardavimo sutartį Nr. 20170705/EL0705.01;
 - 2.3. ieškinį dėl 17 542 Eur netesybų (nuostolių) pagal 2017 m. rugpjūčio 7 d. Žaliavų pirkimo-pardavimo sutartį Nr. 20170807/EL0807.02.
3. Vilniaus regiono apylinkės teismo 2018 m. rugpjūčio 6 d. nutartimi šios trys bylos buvo sujungtos į vieną.
4. Ieškovė nurodė, kad su atsakovu sudarė 2017 m. liepos 3 d. Žaliavų pirkimo-pardavimo sutartį Nr. 20170703/EL0703.02, pagal kurią šis įsipareigojo iki 2017 m. spalio 31 d. pristatyti 500 tonų EKO (ekologinių) kviečių už 285 Eur/t kainą. 2017 m. liepos 5 d. šalys sudarė Žaliavų pirkimo-pardavimo sutartį Nr. 20170705/EL0705.01, pagal kurią atsakovas įsipareigojo iki 2017 m. gruodžio 20 d. pristatyti 500 tonų EKO (ekologinių) avižų už 260 Eur/t kainą. 2017 m. rugpjūčio 7 d. šalys sudarė Žaliavų pirkimo-pardavimo sutartį Nr. 20170807/EL0807.02, pagal kurią atsakovas įsipareigojo iki 2017 m. spalio 2 d. pristatyti 500 tonų EKO (ekologinių) avižų už 260 Eur/t kainą.
5. Ieškovė įvykdė sutartyje nustatytus įsipareigojimus ir pervedė atsakovui 172 750 Eur avansą, tačiau šis neįvykdė 2017 m. liepos 3 ir 5 d. sudarytų sutarčių, įvykdė tik dalį 2017 m. rugpjūčio 7 d. sutarties. 2017 m. lapkričio 24 d. ieškovė gavo iš atsakovo pranešimą, kuriuo jis patvirtino, kad Žaliavų pirkimo-pardavimo sutarčių neįvykdė, prašė netaikyti baudų, remiantis aplinkybe, kad sutarčių neįvykdymą nulėmė ištikusi gamtinė stichija derliaus nuėmimo metu – dėl išisinių gausių liūčių dirvos Švenčionių rajone tapo neįvažiuojamos, buvo paskelbta ekstremalioji padėtis, atsakovas informavo, kad dalį produkcijos, kurią ketino parduoti ieškovei, turėjo įsigyti iš trečiųjų asmenų – ūkininkų, kurie taip pat neužaugino derliaus.
6. Atsakovas, būdamas savo srities profesionalas, stambus ūkininkas, valdantis didelius žemės plotus ir vykdamas perpardavimo veiklą, pažeidė sutartyse nustatytas sąlygas, veikdamas neatidžiai ir neatsakingai, nes pasirašant sutartį jam buvo aiškiai suprantama gresianti atsakomybė už sutarčių nevykdymą. Ieškovė, atsakovui neįvykdžius Žaliavų pirkimo-pardavimo sutarčių sąlygų, negavo pajamų, nes negalėjo įvykdyti sutarčių, sudarytų su trečiaisiais asmenimis, todėl patyrė 35 777,10 Eur nuostolių.
7. Su atsakovu sudarytų sutarčių 6.1 punkte nustatyta, kad pardavėjas, pažeidęs produkcijos pristatymo terminus, privalo sumokėti 20 proc. dydžio baudą, skaičiuojamą nuo laiku nepristatyto žaliavų kiekio vertės. Ieškovė 2017 m. lapkričio 16 d. kreipėsi į atsakovą, reikalaudama sumokėti baudas, informavo apie vienašališką sutarčių nutraukimą nuo 2017 m. gruodžio 16 d.
8. Ieškovė patyrė tokio dydžio nuostolių, kurie įskaitytini į netesybų sumą. Atsakovas yra verslininkas (ūkininkas), todėl iš jo priteistinos 6 proc. dydžio metinės palūkanos už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

9. Vilniaus regiono apylinkės teismas 2019 m. rugsėjo 5 d. sprendimu ieškinį atmetė.
10. Teismas nurodė, kad atsakovas, įrodinėdamas aplinkybes dėl nenugalimos jėgos buvimo, pateikė teismui Vilniaus prekybos, pramonės ir amatų rūmų 2018 m. sausio 26 d. pažymą Nr. 01-5/023, 2018 m. spalio 19 d. pažymą Nr. 01-5/195 ir 2018 m. spalio 19 d. pažymą Nr. 01-5/196. Jose nurodyta, kad 2017 m. rugpjūčio 24 d. egzistavo aplinkybės ir sąlygos, išvardytos Atleidimo nuo atsakomybės esant nenugalimos

jėgos (lot. *force majeure*) aplinkyboms taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. liepos 15 d. nutarimu Nr. 840. Šias aplinkybes sukėlė stichinis meteorologinis reiškinys – labai smarkus lietus, dėl šių aplinkybių ūkininkas negalėjo įvykdyti prisiimtų prievolių pagal sutartį. Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos Tyrimų ir plėtros skyriaus 2018 m. lapkričio 31 d. pažyma apie hidrometeorologines sąlygas 2006–2017 m. liepos–spalio mėn. patvirtina, kad per 11 metų tokio kritulių kiekio Lietuvoje nebuvo ir jis keletą kartų viršija ne tik pamatinio, bet ir ankstesnio – 1981–2010 m. laikotarpio meteorologinių duomenų vidurkį. Švenčionių automatinės meteorologijos stoties duomenimis, 2017 m. rugpjūčio mėn. iškrito 150 mm kritulių, tai 1,9 karto viršijo daugiametę klimato normą. Rugpjūčio 24 d. per 12 val. iškrito 58 mm kritulių, tai – stichinis meteorologinis reiškinys. Iš 2017 m. liepos–lapkričio mėn. meteorologinių duomenų suvestinių matyti, kad dirvožemiai 20 cm gylyje daugelyje šalies rajonų buvo šlapi arba labai šlapi, kai kuriuose rajonuose palengva pradėjo sausėti, tik daugelyje rytinių ir šiaurės rytinių šalies rajonų išliko labai šlapi. Atsakovui pateiktos laukų palydovinės nuotraukos patikimai atspindėjo laukų realią būklę nuotraukų padarymo metu. Lietuvos žemės ūkio rūmų direktorius 2018 m. lapkričio 5 d. rašte teismui atkreipė dėmesį į tai, kad 2017 m. dėl itin didelio kritulių pertekliaus Lietuvos žemės ūkyje susiklostė išskirtinė situacija, žemdirbių ir kitų sektoriaus dalyvių elgesys ir galimybės (pareiga) vykdyti sutartinius įsipareigojimus turėtų būti vertinamas atsižvelgiant į ją.

11. Teismas nusprendė, kad kritulių svyravimai (nuokrypiai) traktuotini kaip neįprasti, ekstremaliūs. Tokios aplinkybės nesusiklosto (neatsitinka) kiekvienais metais, todėl nuspėti, kad būtent 2017 metais liūtys Lietuvoje, ypač jos rytinėje dalyje, taip radikalai paveiks grūdinių kultūrų derlių, atsakovas negalėjo, nes ir sutartis su ieškove jis pasirašė liepos ir rugpjūčio mėnesių pradžioje, kai liūtys dar nebuvo įsismarkavusios. Byloje yra pakankamai įrodymų, iš kurių matyti, kad lietūs ir liūtys Lietuvoje merkė ūkininkų laukus ir pasėlius beveik visą vasarą ir rudenį.
12. 2017 m. spalio 9 d. atsakovas informavo ieškovę, kad pagal sutartis nėra galimybės pristatyti reikiamo grūdų kiekio, kad sutartys nebus įvykdytos, kad Švenčionių rajone nuo 2017 m. rugsėjo 13 d. paskelbta ekstremalioji situacija. Ieškovė nepaneigė atsakovo pateiktų įrodymų, pagrindžiančių tai, kad kai tik šis suprato, jog dėl nesibaigiančių liūčių nesugebės laiku ir tinkamai įvykdyti Žaliavų pirkimo–pardavimo sutarčių, sąžiningai ir nedelsdamas 2017 m. spalio 9 d. raštu ir 2017 m. lapkričio 3 d. raštu (anksčiau ir žodžiu) pranešė ieškovei apie susidariusią situaciją ir kilusias *force majeure* aplinkybes. Be to, apie susidariusias žemės ūkyje aplinkybes ūkininkas taip pat informavo ir suinteresuotas institucijas – Švenčionių rajono savivaldybę bei Nacionalinę žemės tarnybą. Atsakovas informavo ieškovę 2017 m. rugsėjo mėnesio antroje pusėje, kai tikrai įsitikino, jog nepajėgs įvykdyti įsipareigojimų.
13. 2017 m. rugpjūčio 8 d. sutartis dėl avių pirkimo–pardavimo tarp ieškovės ir jos verslo partnerio iš užsienio buvo nutraukta 2017 m. spalio 2 d., o tai reiškia, kad ieškovė buvo tinkamai ir laiku atsakovo informuota apie tai, jog pardavėjas dėl nenugalimos jėgos negalės įvykdyti savo sutartinių įsipareigojimų.
14. Ekstremalių situacijų komisija 2017 m. rugsėjo 13 d. paskelbė Švenčionių rajone ekstremalius įvykius dėl žemės paviršiui ir giluminiams jos sluoksniams, žemės ūkio ar kitiems laukiniams augalams padaryto poveikio dėl meteorologinių ir hidrologinių reiškinų. Kadangi padėtis negerėjo (Švenčionių rajone 2017 m. rugsėjo 15 d. duomenimis, ūkiuose, didesniuose kaip 50 ha, avių nuimta 40 proc., kviečių – 54 proc. ir pan.), 2017 m. rugsėjo 25 d. posėdžiavusi Ekstremalių situacijų komisija priėmė sprendimą siūlyti savivaldybės administracijos direktoriui skelbti ekstremalią situaciją, ši direktoriaus tos pačios dienos įsakymu buvo paskelbta.
15. Pagal 2017 m. rugsėjo 25 d. važtaraščius atsakovas pristatė ieškovei virš 49 000 kg grūdų, tačiau jie buvo grąžinti atsakovui kaip neatitinkantys kokybės reikalavimų.
16. Būtent ieškovė ieškojo grūdų pardavėjo, pateikė jam įprastinę tokiais atvejais pačios parengtą grūdų pirkimo–pardavimo sutartį (liudytojos teigimu, „užpildytą šabloną“), ją šalys nors ir pasirašė, tačiau jos turinis aiškiai neatitiko šalių lygiateisiškumo principo, nes visa rizika dėl sutarties sąlygų neįvykdymo teko žaliavų pardavėjui ūkininkui, kuris stengėsi ne tik tinkamai išauginti žaliavą, bet ir ją pelningai parduoti. Remiantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.193 straipsnio 4 dalimi, kilus abejonių dėl Žaliavų pirkimo–pardavimo sutarčių 6.1 punktuose esančios formulės „dėl nuo jo valios priklausančių veiksmų“ tikrosios reikšmės, ši sutarčių sąlyga turi būti aiškinama ją parengusios ir pasiūliusios ieškovės nenaudai.
17. Nors liepos ir rugpjūčio mėn. lijo, bet lietūs nebuvo tokie intensyvūs ir tuomet nebuvo galima prognozuoti, jog rugpjūčio mėn. pabaigoje jie virs liūtinis. VŠĮ „Ekoagros“ atsakingas darbuotojas patikrino atsakovo ūkyje (515 ha) auginamų kultūrų būklę ir surašė Ekologinės gamybos tikrinimo protokolą, kuriame pažymėti ir vasariniai kviečiai „Tybalt“ bei ekologinės avizos „Kertag“, tačiau nėra jokių pastabų apie tai, jog dėl lietaus šių kultūrų auginimo procesas būtų pažeistas, o tai reiškia, kad sutarčių pasirašymo metu atsakovas dar negalėjo numatyti, kaip smarkiai lietus ir drėgmė paveiks jo auginamas žalias (jų kokybę ir kiekį).
18. Atsakovo pateiktose rašytinėse pažymose „Dėl ekologinės produkcijos, parduotos ūkininkui P. P., kokybės“ pažymėta, kad 2017 m. liepos–lapkričio mėn. ūkininkai (įmonės) atsakovui pardavė tik pašarinei grūdų klasės kokybei keliamiems reikalavimams atitinkančius ekologinius kviečius ir avizas, o maistinės klasės šių žaliavų nepardavė. Pirkėjo reikalavimas žaliavos kokybei buvo esminis bylos šalių sudarytų sutarčių dalykas, todėl atsakovas dėl ne nuo jo priklausančios valios pats neužaugino ir neturėjo galimybės bei neįsigijo bylos šalių sutartimis nustatytos kokybės žaliavų.
19. Atsakovas siekė vykdyti Žaliavų pirkimo–pardavimo sutartis ir dėjo daug pastangų, kad laiku pateiktų sutartą grūdų kiekį, tačiau dėl nuo atsakovo valios nepriklausančių aplinkybių – stichinių liūčių – atsakovui nepavyko nukulti sutarto produkcijos kiekio, o nukultų grūdų kokybė buvo prasta ir neatitiko ieškovės keliamų reikalavimų. Dėl šių priežasčių atsakovas negalėjo įvykdyti sutarčių susiklosčius aplinkybėms, kurių jis nekontroliavo ir negalėjo kontroliuoti, nors jo valia buvo nukreipta į sutarčių įvykdymą. Taigi remiantis Žaliavų pirkimo–pardavimo sutarčių 6.1 punktu ieškovei priteisti iš atsakovo sutartyse nustatytas baudas nėra teisinio pagrindo.
20. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnaginėjusi bylą pagal ieškovės apeliacinį skundą, 2020 m. balandžio 9 d. nutartimi paliko nepakeistą Vilniaus regiono apylinkės teismo 2019 m. rugsėjo 5 d. sprendimą.
21. Kolegija nurodė, kad atsakovas į bylą pateikė pakankamai įrodymų, jog sutarčių įvykdyti negalėjo dėl neįprastai didelio iškritusio kritulių kiekio, t. y. dėl ištisinio lietaus, peraugančio į liūtis, trukusio 2017 m. liepos–spalio mėnesiais. Teismas, vertindamas aplinkybes, sutrukdžiusias atsakovui vykdyti sutartinius įsipareigojimus, atsižvelgė ne tik į užsitęsusias liūtis nuo vasaros vidurio iki metų pabaigos, bet ir į 2017 m. rugpjūčio 24 d. neįprastai didelį iškritusių kritulių kiekį Švenčionių rajone.
22. Pagal sutarties nuostatas atsakovas sutartinis sulygtų grūdų kiekį turėjo pristatyti pagal sutartis iki 2017 m. spalio 2 d., spalio 31 d. ir gruodžio 20 d. Nors lietus nėra išskirtinis reiškinys Lietuvoje, tačiau atsakovui negalėjo būti žinoma, kad lietus bus ne tik intensyvus, bet ir itin dažnas, dėl to, laukuose susitelkus dideliame lietaus vandens kiekiui, tapo neįmanoma įvažiuoti, jau nekalbant apie grūdų surinkimą šiuo laikotarpiu. Tokia situacija Lietuvoje negali būti laikoma įprasta. Ieškovės akcentuojama 2017 m. rugpjūčio 24 d., be užsitęsusių liūčių, buvo lemtinga ta prasme, kad tą dieną neįprastai didelis ir viršijęs dienos normą iškritusių kritulių kiekis smarkiai pablogino situaciją dėl dirvožemyje susikaupusio drėgmės kiekio. 2017 m. rugpjūčio 24 d. liūtis, kurios intensyvumas pasiekė stichinio meteorologinio reiškinio lygį, buvo tik vienas platesnio klimatinio reiškinio epizodas, dėl savo padarytos didelės žalos smarkiai sumažinęs atsakovo galimybes vykdyti sutartinius įsipareigojimus.
23. Šalių sudarytų sutarčių sąlygos nustato ieškovei teisę reikalauti iš atsakovo baudos už sutarčių neįvykdymą tik tuo atveju, jeigu ginčo sutartys bus neįvykdytos dėl nuo atsakovo valios priklausančių veiksmų, tai iš esmės atitinka *force majeure* aplinkybes. Šiuo atveju atsakovas, sudarydamas su ieškove sutartis, iš anksto negalėjo numatyti itin blogų gamtinių sąlygų (nuolatinių liūčių, dėl kurių susikaupė vandens telkiniai laukuose) ir jų kontroliuoti. Taigi atsakovas, esant tokioms aplinkybėms, neturėjo jokių objektyvių galimybių išvengti dalinės auginamos produkcijos sunykimą ar kaip nors sumažinti didelės drėgmės padarinių. Be to, aplinkybė, kad atsakovas negalėjo numatyti didelės drėgmės

poveikio dirvožemių sutarties vykdymo metu, patvirtina Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje 2017 m. rugsėjo 25 d. paskelbta ekstremali situacija Švenčionių rajone ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. spalio 4 d. nutarimu Nr. 781 „Dėl Valstybės lygio ekstremalios situacijos paskelbimo“ paskelbta ekstremali situacija visoje Lietuvoje.

24. Atsakovas nurodo, kad dėl susidariusios ekstremalios situacijos jis 2017 m. sugebėjo nukulti tik nedidelę dalį viso planuoto derliaus – 376,79 t ekologinių avių ir 331,15 t ekologinių kviečių. Tai patvirtina trečiojo asmens VŠĮ „Ekoagros“, užsiimančio ekologinės produkcijos gamintojų kontrole, pateikta oficiali informacija – atsakovo 2017 m. produkcijos apskaita. Byloje nustatyta, kad ieškovė priėmė 307,43 t atsakovo užaugintų avių, tačiau dėl prastos kokybės, nulėmusios perteklinės drėgmės, atsisakė priimti likusias avių ir visus atsakovo užaugintus kviečius. Taigi, ieškovei buvo perduoti visi tinkami grūdai pagal sutartį. Tuos grūdus, kurių kokybė ieškovės netenkino, ji atsisakė priimti, todėl aplinkybės, kam ir kokia kaina buvo perduoti prastesnės kokybės grūdai, neturi reikšmės, nes ieškovei atsakovo grūdai nebuvo reikalingi dėl netinkamos kokybės.
25. Apie tai, kad negalės įvykdyti sutarčių, atsakovas pranešė ieškovei 2017 m. rugsėjo mėnesio antroje pusėje. Kita vertus, ieškovė neprašė priteisti iš atsakovo žalos atlyginimo dėl netinkamo (per vėlai pateikto) pranešimo, neįrodinėjo žalos šiuo aspektu, todėl kolegija nusprendė, kad nėra pagrindo plačiau pasisakyti šiuo klausimu.
26. Aplinkybė, kad teismų praktikoje nepalankios meteorologinės sąlygos nebuvo pripažintos *force majeure* aplinkybėmis, nereiškia, kad tokios aplinkybės negali būti pripažintos kitose bylose. Tokia išvada darytina atsižvelgiant į tai, kad meteorologiniai reiškiniai nėra vienodi, jie skiriasi savo savybėmis, stiprumu, intensyvumu ir pan. Todėl kiekvienoje byloje vertinimas dėl įrodinėjamų *force majeure* aplinkybių skiriasi.
27. Šioje byloje ieškovė reikalavimą pareiškė dėl sutartinių netesybų priteisimo. Byloje nustatyta, kad atsakovas sutarčių neįvykdė dėl nuo jo valios nepriklausančių aplinkybių. Reikalavimo šiuo pagrindu netenkinęs, pirmosios instancijos teismas neturėjo priteisti ieškovei jos nurodomų nuostolių atlyginimo.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

28. Kasaciniu skundu ieškovė prašo panaikinti apeliacinės instancijos teismo nutartį ir priimti naują sprendimą – ieškinį tenkinti, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 28.1. Teismai *force majeure* institutą aiškino taip, kad vienu metu atleido atsakovą nuo atsakomybės konstatuodami, jog nenugalimos jėgos aplinkybė yra keturis mėnesius trukęs ilgalaikis lietus, ir kartu pripažino, kad *force majeure* aplinkybė atsakovui buvo žinoma prieš pasirašant 2017 m. rugpjūčio 7 d. sutartį, taip pat 2017 m. liepos 3 d. bei 2017 m. liepos 5 d. sutarčių pasirašymo metu. Tai reiškia, kad prieš pasirašydamas sutartį atsakovas jau žinojo apie ilgalaikį liūtį, kurį teismai savo sprendimais pripažino nenugalima jėga. Teismai konstatavo, kad aplinkybė, jog apie liūtį atsakovas žinojo, nėra reikšminga, nes atsakovas pradžioje dar negalėjo numatyti, ar galės įvykdyti savo sutartinius įsipareigojimus ateityje. Teismas negalėjo *force majeure* aplinkybės, kuri jau egzistavo sutarčių pasirašymo metu ar prieš jų pasirašymą, įvertinti kaip nereikšmingos sprendžiant dėl CK 6.212 straipsnio taikymo. Būdamas profesionalus grūdų augintojas ir pardavėjas atsakovas turėjo numatyti, kad dėl ilgalaikio lietaus, kuris jau buvo prasidėjęs, jis negalės įvykdyti prisiimtų įsipareigojimų, nes šios aplinkybės tęsėsi tiek iki sutarties sudarymo, tiek jos sudarymo metu. Šalis, sudarydama sutartį, tai privalo žinoti bei prisiima riziką dėl tokių aplinkybių atsiradimo. Būtina CK 6.212 taikymo sąlyga yra ta, kad šalis nebuvo prisiėmusi tų aplinkybių ar jų padarinių atsiradimo rizikos. Kadangi atsakovas yra profesionalas, kuris sudarė sutartį jau egzistuojant nenugalimos jėgos aplinkybėms, tai nėra pagrindo taikyti CK 6.212 straipsnį.
 - 28.2. Vertinant, ar nenugalima jėga gali būti pripažinti konkretūs meteorologiniai reiškiniai, yra svarbu, kad *force majeure* aplinkybė gali būti konstatuota tik tokiu atveju, kada meteorologinis reiškinys Lietuvos klimatinei zonai toks neįprastai didelis, kad jo rizikos nebuvo galima numatyti. Tuo tarpu pats teismas iš byloje esančių įrodymų visumos padarė išvadą, kad tokios aplinkybės Lietuvoje nutinka, tik ne kiekvienais metais, tačiau vertino ilgalaikį liūtį kaip nenugalimą jėgą. Ilgalaikis lietus yra dažnas meteorologinis reiškinys Lietuvoje ir tai byloje įrodyta.
 - 28.3. Atsakovas turėjo galimybę sumokėti ieškovei kompensaciją – netesybas (ir tokiu būdu įvykdyti prievolę), kadangi pardavė netinkamos kokybės produkciją kitiems asmenims už mažesnę kainą. Taigi meteorologiniai reiškiniai nesunaikino visų atsakovo pasėlių, o tik lėmė dalies produkcijos pablogėjimą. Dėl susidariusių aplinkybių sutartis buvo galima objektyviai įvykdyti ir šalis šias aplinkybes savo veikloje galėjo kontroliuoti. Atsakovas kitiems kontrahentams vykdė sutartinius įsipareigojimus (prekiavo prastesnės kokybės žemės ūkio produkcija), taip pat vykdė kitos žemės ūkio produkcijos perpardavimo veiklą, todėl galėjo įsigyti produkciją ir iš kitų subjektų tam, kad įvykdytų įsipareigojimus ieškovei. Nagrinėjamos bylos atveju derlius buvo sugadintas (taip, kad jo kokybė tapo ieškovei netinkama), tačiau faktiškai visiškai nežuvo. Tai reiškia, kad ūkininkas, būdamas verslininkas ir savo srities profesionalas bei prisiimdamas riziką dėl atitinkamos kokybės derliaus išauginimo, išgavo prastesnę, nei planuota, derliaus kokybę ir patyrė finansinių nuostolių. Tai įrodo, kad nagrinėjamoje byloje pasireiškęs meteorologinis reiškinys nulėmė mažesnių ūkininko pajamų gavimą (t. y. pasireiškė mažesne finansine nauda ūkininkui), tačiau nenulėmė jo visiško derliaus žuvimo, o tai savaime patvirtina, kad ilgalaikio lietaus poveikis ūkininkui net nebuvo reikšmingas.
 - 28.4. Ieškovė byloje yra pareiškusi tris ieškinius, kuriais reikalauja netesybų ir nuostolių (netiesioginių) atlyginimo priteisimo. Kadangi netesybų suma viršija nuostolius, ieškovė netiesioginius nuostolius įskaitė į netesybas. Ieškovė byloje reikalavo ne tik netesybų priteisimo, bet kartu prašė priteisti ir netiesioginių nuostolių atlyginimą. Kai yra reikšamas toks reikalavimas, net ir atmetus reikalavimą dėl netesybų priteisimo (nepaisant to, ar jis apima reikalavimą dėl nuostolių atlyginimo priteisimo), turi būti vertinamas reikalavimas dėl nuostolių atlyginimo. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. spalio 12 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-7-304/2007 suformuluota taisyklė, pagal kurią kreditoriui reikalaujant netesybų ir nuostolių atlyginimo bei pagrindus savo reikalavimą jam priteisiant didesniąją priklausanti sumą, kuri apima mažesniąją. Byloje nustatytos faktinės aplinkybės, t. y. sutarties sąlygos, kurios taikomos nuostolių atlyginimui. Be to, ieškovė įrodinėjo nuostolių atlyginimo taikymo sąlygas, nurodė teisinį pagrindą, taip pat pateikė į bylą išsamius įrodymus, patvirtinančius netiesioginių nuostolių atsiradimą.
 - 28.5. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2020 m. gegužės 6 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-147-421/2020 vertino iš esmės analogišką šiai bylai situaciją, kuri susijusi su 2017 m. rudenį ir vasarą buvusiomis ilgalaikėmis liūtėmis ir jų įtaka įsipareigojimus prisiėmusios šalies prievolių vykdymui. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas netaikė, kad ilgalaikis lietus yra *force majeure* aplinkybė, dėl kurios šalis turėtų būti atleista nuo atsakomybės. Šioje byloje nustatyta iš esmės tapati situacija, t. y. kad liūtys jau egzistavo iki sutarčių sudarymo ar jų sudarymo metu, o atsakovas buvo ne tik pelno siekiantis asmuo, bet ir savo srities profesionalas, prisiimantis riziką dėl derliaus ateityje. Nurodytoje byloje ilgalaikiai liūtys nulėmė tas pačias aplinkybes – negalėjimą įvažiuoti į veiklos vykdymo vietą (šioje byloje – žemės ūkio paskirties žemės sklypus, o civilinėje byloje Nr. e3K-3-147-421/2020 – į mišką). Kasacinio skundo nagrinėjimui yra reikšmingos ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-2/2014 bei 2004 m. vasario 4 d. nutartis Nr. 3K-3-83/2004, kuriose buvo vertinama, kokios klimato sąlygos Lietuvos klimatui yra būdingos, todėl nelaikytinos *force majeure* aplinkybe. Kasacinio teismo praktika, kaip ir kitų Europos Sąjungos narių teismų praktika dėl derliaus žuvimo, yra grindžiama tuo, kad Lietuvos ir kitų ES šalių klimato sąlygos yra tokios, jog būna ir liūčių, ir audrų, dėl kurių gali žūti derlius, tačiau tai savaime nėra radikalų, netikėtą ar nuspėjama. Kiekvienas rūpestingas ūkininkas, sudarydamas sutartį dėl žemės ūkio

produkcijos auginimo bei pardavimo, tai turi ir gali numatyti.

29. Atsakovas atsiliepimu į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti ir apeliacinės instancijos teismo nutartį palikti nepakeistą, priteisti iš ieškovės kasaciniame teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 29.1. Ieškovė nesutinka su teismų išvada, kad atsakovas sutarčių neįvykdė dėl nenugalimos jėgos aplinkybės. Šie ieškovės argumentai nėra kasacinio nagrinėjimo dalykas, tai fakto klausimas.
- 29.2. Atsakovui sutartinė atsakomybė už sutarčių dalinį neįvykdymą netaikytina ne tik dėl nenugalimos jėgos aplinkybės, bet ir dėlto, jog atsakovo atsakomybė buvo papildomai apribota sutarčių nuostatomis. Pirkimo–pardavimo sutarčių 6.1 punktu šalys susitarė, kad ieškovės teisė reikalauti iš atsakovo baudos už sutarčių neįvykdymą atsiras tik tuo atveju, jeigu sutartys bus neįvykdytos dėl nuo atsakovo valios priklausančių veiksnių.
- 29.3. Teismai nekonstatavo, kad sutarčių pasirašymo metu egzistavo *force majeure* aplinkybė – ilgalaikiai intensyvūs liūtys. Todėl teismai negalėjo padaryti ir išvados (jos ir nepadarė), kad jau iki sutarčių pasirašymo ar jų pasirašymo metu atsakovas žinojo apie nenugalimos jėgos aplinkybę. Teismai nenugalimos jėgos aplinkybe pripažino ne kurią konkrečią 2017 m. dieną ar kelias dienas lijusį liūtį, tačiau ilgalaikį intensyvų 4 mėnesius (liepą–spalį) trukusį liūtį. Nenugalimos jėgos aplinkybe pripažintas ilgalaikis reiškinys, kurio bet kuris atskiras epizodas nebūtinai atitinka nenugalimos jėgos aplinkybės kriterijus. Būtent reiškinio trukmė (ilgalaikiškumas) ir nulėmė jo neįprastumą bei žalojančio poveikio mastą. 2017 m. liepos 3 d., kai buvo pasirašyta pirmoji sutartis, liūtys dar nebuvo ilgalaikiai, nes jie buvo tik prasidėję. Taigi tuo konkrečiu metu meteorologinės sąlygos dar nebuvo neįprastos, jos nesudarė ir negalėjo sudaryti nenugalimos jėgos aplinkybės.
- 29.4. Vertinant atsakovo, kaip ūkininko, elgesį, turi būti keliami aukštesni rūpestingumo ir atidumo standartai. Žemės ūkio veikla yra priklausoma nuo klimato sąlygų ir yra susijusi su rizika, kelianti nepalankių meteorologinių reiškinių. Tačiau atsakovas, būdamas ūkininkas, sutartinis savaime neprisiėmė bet kurių ir bet kokio pobūdžio nepalankių meteorologinių reiškinių kilimo rizikos, tą patvirtina sutarčių 6.1 punktas. Be to, galimybė sutarčių su ieškove pasirašymo metu numatyti ilgalaikes liūtis, dėl kurių sutartys buvo neįvykdytos, yra fakto klausimas, kuris kasaciniame teisme pakartotinai negali būti nagrinėjamas.
- 29.5. Sprendžiant, ar konkreči aplinkybė galėjo būti iš anksto protingai numatyta ir ar ta aplinkybė gali būti laikoma nenugalimos jėgos aplinkybe, svarbūs yra objektyvūs, pačią aplinkybę apibūdinantys bei subjektyvūs, su atsakovu ir jo patirtimi susiję kriterijai, šiuos teismai išnaginėjo. Šalys teikė įrodymus, teismai įvertino ieškovės įrodymus. Vien ieškovės nesutikimas su teismų padarytomis išvadomis dėl tam tikrų faktinių aplinkybių savaime nesudaro pagrindo pripažinti neteisėtais teismų procesinius sprendimus. Objektyvūs Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos duomenys apie paskutinius 12 metų Švenčionių rajone iškritusių kritulių kiekį patvirtina, kad liūtys buvo toks išskirtinis reiškinys, jog jo protingai tikėtis nebuvo įmanoma. Ieškovė jokių objektyvių duomenų, paneigiančių 2017 m. ilgalaikį, keturis mėnesius trukusį liūčių išskirtinumą, į bylą nepateikė. Ieškovė neįrodinėjo, kad Lietuvoje kada nors būtų buvęs panašus tokio intensyvumo ilgalaikio lietaus laikotarpis, ir iš esmės apsiribojo tik bendro pobūdžio informacijos apie Lietuvoje anksčiau pasitaikiusius krušos atvejus bei sausras pateikimu.
- 29.6. Kompensacijos ieškovei sumokėjimas nebūtų sutarčių įvykdymas, nes sutarčių dalykas buvo būtent apibrėžtų kokybinių charakteristikų žemės ūkio produkcijos tiekimas. Kompensacijos ieškovei mokėjimas reikštų sutartinės atsakomybės atsakovui už sutarčių neįvykdymą pritaikymą.
- 29.7. Ieškovė atsisakė priimti iš atsakovo žemesnės kokybės (pašarinę) produkciją (ją gražino atsakovui) ir net nesileido į jokiais derybas su atsakovu dėl kitokios produkcijos, nei nustatyta sutartyse, pateikimo, nors atsakovas tai ieškovei ne kartą siūlė. Pagal sutarčių 2.3.3 punktą atsakovas ieškovei galėjo parduoti tik savo paties ūkyje (valdomuose plotuose) užaugintą produkciją, bet ne produkciją, įsigytą iš kitų asmenų, to bylos nagrinėjimo metu iš esmės net ir neneigė ieškovė. Ekologinei produkcijai yra keliami itin aukšti kokybės, auginimo procesų bei kilmės atsekamumo reikalavimai, kurie buvo nustatyti tiek pačiose su ieškove sudarytose sutartyse, tiek yra įtvirtinti ir taikomuose standartuose (LST). Atsakovas, įsigydamas produkciją iš kitų asmenų ir ją parduodamas ieškovei, neturėtų objektyvios galimybės užtikrinti ir garantuoti, kad ji buvo užauginta laikantis nustatytų reikalavimų.
- 29.8. Didžioji dalis atsakovo pasėlių buvo visiškai sunaikinta. Kaip patvirtina trečiojo asmens VŠĮ „Ekoagros“ pateikti oficialūs duomenys, atsakovui pavyko išaugoti ir nukulti tik nedidelę dalį planuoto derliaus – 376,79 t ekologinių avižių ir 331,15 t ekologinių kviečių. Visą išaugintą produkciją atsakovas patiekė ieškovei, tačiau ši priėmė tik dalį avižių, o visą kitą produkciją priimti atsisakė dėl jos netenkinusios produkcijos kokybės. Nei teismų praktikoje, nei [CK](#) nėra nustatyto reikalavimo, kad nenugalimos jėgos aplinkybės neigiamas poveikis žemės ūkio srityje turi pasireikšti būtent visišku pasėlių sunaikinimu. Esminė nenugalimos jėgos aplinkybės konstatavimo sąlyga yra faktinės galimybės įvykdyti sutartį nebuvimas. Žemės ūkio produkcijos pirkimo–pardavimo sandorio atveju galimybės įvykdyti sutartį nebuvimas gali būti nulemtas ne tik pasėlių sunaikinimo, bet ir jų kokybės suprastėjimo, negalėjimo nuimti derliaus ar jo pristatyti pirkėjui ir kt.
- 29.9. Ieškovė savarankiško (alternatyvaus) reikalavimo priteisti iš atsakovo netiesioginių nuostolių atlyginimą byloje nėra pareiškusi. Bylos nagrinėjimo metu ieškovė ne kartą akcentavo, jog ji netiesioginius nuostolius įskaitė į netesybų sumą, šią būtent ir prašo priteisti iš atsakovo, o ieškovės tariamai patirti netiesioginiai nuostoliai yra reikšmingi tik kaip papildomas netesybų dydžio protingumo įrodymas (negautas pelnas rodo netesybų dydžio reikšmę). Pažymėtina, jog ieškovės pateikti duomenys apie tariamai patirtus netiesioginius nuostolius teismų buvo vertinami. Be to, nuostolių, kaip ir netesybų, atlyginimo priteisimas yra viena iš sutartinės atsakomybės formų. Teismai, konstatavę, jog atsakovui sutartinė atsakomybė netaikytina, neturėjo pareigos papildomai pasisakyti konkrečiai dėl netiesioginių nuostolių atlyginimo priteisimo, nes tokia teismų išvada reiškia, jog iš atsakovo nėra pagrindo priteisti netesybas ir nuostolių atlyginimą. Visose ginčo sutartyse įtvirtintas atsakovo civilinės atsakomybės ribojimas yra taikomas ne tik netesybų, bet ir nuostolių atveju.
- 29.10. Kasaciniame skunde nurodytos kasacinio teismo nutartys buvo priimtose civilinėse bylose, kurių faktinės aplinkybės skiriasi nuo šios bylos aplinkybių, todėl negalima remtis nurodytais kasacinio teismo išaiškinimais. Be to, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas ne kartą yra pažymėjęs, jog [CK](#) 6.212 straipsnyje įtvirtintos nenugalimos jėgos sąlygos turi būti nustatomos kiekvienu konkrečiu atveju individualiai, o *force majeure* besiremianti sutarties šalis privalo įrodyti, kad nenugalimos jėgos sąlygos egzistuoja būtent dėl jos (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. birželio 6 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-268/2012](#)). Tai reiškia, jog teismų praktikoje apskritai negali būti iš anksto suformuluoti konkretūs visuotinai taikomi meteorologinio reiškinio, kaip nenugalimos jėgos aplinkybės, požymiai (reiškinio pobūdis, stiprumas, trukmė ir pan.) apibrėžiantys kriterijai, kadangi tokie patys reiškiniai skirtingais atvejais gali padaryti skirtingą įtaką sutartinių įsipareigojimų vykdymui.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

30. Sutarties vykdymas yra jos šalių bendradarbiavimo procesas, kuris turi vykti sąžiningumo ir geros valios sąlygomis ([CK 6.158, 6.200 straipsniai](#)). Tai reiškia, kad sutarties šalis negali eities priešingai nei tie lūkesčiai, kuriuos ji savo veiksmais, atliktais vykdant sutarties sąlygas, suformavo kitai sutarties šaliai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 28 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-208/2013](#)).
31. Už sutarties pažeidimą taikytina sutartinė civilinė atsakomybė, kuri atsiranda tada, kai neįvykdoma ar netinkamai įvykdoma sutartis, kurios viena šalis turi teisę reikalauti nuostolių atlyginimo ar netesybų (sumokėti baudą, delspinigius), o kita šalis privalo atlyginti dėl sutarties neįvykdymo ar netinkamo įvykdymo padarytus nuostolius arba sumokėti netesybas (baudą, delspinigius) ([CK 6.245 straipsnio 3 dalis](#)). Sutartinei civilinei atsakomybei taikyti būtina nustatyti ne tik sutartinės prievolės pažeidimą – neteisėtus veiksmus ([CK 6.246 straipsnis](#)), bet ir padarytą žalą bei atliktų neteisėtų veiksmų (neveikimo) ir atsiradusių nuostolių priežastinį ryšį ([CK 6.249 straipsnis](#)). Skolininko kaltė, kaip dar viena būtinoji civilinės atsakomybės nustatymo sąlyga, yra preziumuojama ([CK 6.248 straipsnio 1 dalis](#)), išskyrus įstatymų nustatytas išimtis. Viena jų yra ta, kad skolininkas gali būti visiškai ar iš dalies atleistas nuo civilinės atsakomybės, jei įrodo, kad jis sutartinės prievolės nevykdė dėl nenugalimos jėgos ([CK 6.253 straipsnio 1 dalis, 6.256 straipsnio 4 dalis](#)).
32. [CK 6.212 straipsnio 1](#) dalyje nustatyta, kad šalis atleidžiama nuo atsakomybės už sutarties neįvykdymą, jeigu ji įrodo, kad sutartis neįvykdyta dėl aplinkybių, kurių ji negalėjo kontroliuoti bei protingai numatyti sutarties sudarymo metu, ir kad negalėjo užkirsti kelio šių aplinkybių ar jų pasekmių atsiradimui. Nenugalima jėga nelaikoma tai, kad rinkoje nėra reikalingų prievolių vykdyti prekių, sutarties šalis neturi reikiamų finansinių išteklių arba skolininko kontrahentai pažeidžia savo prievolės.
33. UNIDROIT principų 7.1.7 straipsnyje, kurio pagrindu yra suformuluotas [CK 6.212 straipsnis](#), vartojama ne sutarties šalies atleidimo nuo atsakomybės, o sutarties nevykdymo pateisinimo, šalies atleidimo nuo nevykdymo padarinių formuluotė. Taigi nenugalimos jėgos atveju šalies atleidimas nuo atsakomybės už sutarties nevykdymą reiškia, kad sutartinių prievolių nevykdymas yra pateisinamas ir negali sutartį pažeidusiai šaliai sukelti įprastinių sutarties nevykdymo padarinių, nustatytų [CK 6.205–6.216](#) straipsniuose, jai negali būti taikoma sutartinė civilinė atsakomybė ([CK](#) šeštosios knygos XXII skyrius), atitinkamai apribojama kreditoriaus (nukentėjusiosios sutarties šalies) teisė į sutarties nevykdymo pažeistų teisių gynimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. vasario 4 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-10-421/2015](#)).
34. Teismų praktikoje pripažįstama, kad nenugalimos jėgos aplinkybės kvalifikuoja tokie požymiai: 1) aplinkybių nebuvo sudarant sutartį ir jų atsiradimo nebuvo galima protingai numatyti; 2) dėl susidariusių aplinkybių sutarties objektyviai negalima įvykdyti; 3) šalis, neįvykdžiusi sutarties, tų aplinkybių negalėjo kontroliuoti ar negalėjo užkirsti joms kelio; 4) šalis nebuvo prisiėmusi tų aplinkybių ar jų padarinių atsiradimo rizikos. Nesant šių kriterijų visumos, faktinės aplinkybės negali būti pripažintos nenugalima jėga (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. spalio 4 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-370/2010](#); 2012 m. birželio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-268/2012; 2020 m. gegužės 6 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-147-421/2020](#), 34 punktas; kt.).
35. Kasacinis teismas taip pat yra išaiškinęs, kad [CK 6.212](#) straipsnyje įtvirtintos nenugalimos jėgos sąlygos (požymiai) turi būti konstatuojamos kiekvienu konkrečiu atveju individualiai, o *force majeure* besiremianti sutarties šalis privalo įrodyti, kad nenugalimos jėgos sąlygos egzistuoja būtent jos atžvilgiu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. birželio 6 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-268/2012](#)). Tai, ar ekstremalios meteorologinės sąlygos laikytinos nenugalimos jėgos aplinkybėmis, lemiančiomis atleidimą nuo sutartinės civilinės atsakomybės, sprendžia byla nagrinėjantis teismas, įvertinęs visus byloje esančius įrodymus ir konstatavęs reikalingų sąlygų visumą (nutartis 34 punktas) (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 185 straipsnis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. rugsėjo 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-233-1075/2020, 44 punktas).
36. Kasaciniu skundu ieškovė nesutinka su teismų išvada, kad nagrinėjamoje byloje nustatytos visos nenugalimos jėgos institutui taikyti būtinos sąlygos. Ieškovės teigimu, ilgalaikis lietus yra dažnas Lietuvos klimatui meteorologinis reiškinys, todėl negali būti laikomas *force majeure* aplinkybe. Be to, teismų konstatuota *force majeure* aplinkybė (lietus) atsakovui buvo žinoma prieš pasirašant 2017 m. rugpjūčio 7 d. sutartį, taip pat 2017 m. liepos 3 d. bei 2017 m. liepos 5 d. sutarčių pasirašymo metu, todėl atsakovas, sudarydamas sutartis, prisiėmė šios aplinkybės padarinių atsiradimo riziką. Teisėjų kolegija šiuos kasacinio skundo argumentus laiko nepagrįstais.
37. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad sutarties šalys, veikiančios žemės ūkio srityje, yra tiesiogiai priklausomos nuo gamtinių sąlygų, dėl kurių derlius būna didesnis ar mažesnis. Nepalankias gamtines sąlygas visada būtų galima vertinti kaip aplinkybes, kurių žemės ūkio produkcijos augintojas negalėjo kontroliuoti ir užkirsti joms kelio, todėl svarbiausias įrodinėjimo dalykas yra nustatyti, ar sudarydamas sutartį šalys galėjo numatyti tokias aplinkybes ir ar pagrįstai prisiėmė jų padarinių atsiradimo riziką (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-1/2014](#)). Atsizvelgdamas į šį išaiškinimą Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2020 m. rugsėjo 24 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. e3K-3-233-1075/2020](#) (47 punktas) pažymėjo, kad ne bet kokia sausra ar kitokios nepalankios gamtinės sąlygos gali būti vertinamos kaip nenugalima jėga, lemianti sutarties šalies atleidimą nuo sutartinės civilinės atsakomybės. Ūkininkas, sudarydamas sutartį dėl žemės ūkio produkcijos pardavimo, gali ir turi numatyti galimas nepalankių gamtinių sąlygų pasekmes būsimam derliui, nes tokios situacijos yra būdingos žemės ūkio veiklai, t. y., sutardamas dėl užauginamos produkcijos kiekio, turi turėti omenyje galimą nuostolį dėl nepalankių gamtinių sąlygų ar prastą derlių ir atitinkamai spręsti dėl parduodamo produkcijos kiekio. Tačiau galimos tokios situacijos, kurių žemės ūkio produkcijos gamintojas, pasirašydamas sutartį, negali numatyti, – tai tokie ekstremalūs įvykiai, t. y. nebūdingi Lietuvos klimatui gamtos reiškiniai, kai dėl susiklosčiusių gamtinių sąlygų, pvz., stichinės ar arti stichinės sausras, kuri negali būti prognozuojama sutarties sudarymo metu, ūkininkas praranda realią galimybę užauginti reikiamą derlių ir jį patiekti pagal sudarytą sutartį, ir netgi ne vienerius metus ūkininkaujantis asmuo negali protingai numatyti, jog iškris neįprastai mažas kritulių kiekis ar įvyks kitokio pobūdžio stichinis (ekstremalus) gamtos reiškinys.
38. Remiantis nutarties 37 punkte nurodytu išaiškinimu, nagrinėjamoje byloje sprendžiant, ar lietus 2017 m. liepos–spalio mėnesiais pripažintinas *force majeure* aplinkybe, nulėmusia atsakovo negalėjimą įvykdyti savo įsipareigojimų pagal su ieškove sudarytas sutartis, būtina nustatyti, ar atitinkamu laikotarpiu buvo tokios stichinės ar artimos stichinėms liūtys, kurios negalėjo būti prognozuojamos sutarčių sudarymo metu, o atsakovas prarado realią galimybę užauginti reikiamą derlių ir jį patiekti pagal sudarytą sutartį, ir jis negalėjo protingai numatyti, jog įvyks tokio pobūdžio stichinis (ekstremalus) gamtos reiškinys.
39. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad pagal Vilniaus prekybos, pramonės ir amatų rūmų 2018 m. sausio 26 d. pažymą Nr. 01-5/023, 2018 m. spalio 19 d. pažymą Nr. 01-5/195 ir 2018 m. spalio 19 d. pažymą Nr. 01-5/196 2017 m. rugpjūčio 24 d. egzistavo aplinkybės ir sąlygos, nurodytos Atleidimo nuo atsakomybės esant nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybėms taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. liepos 15 d. nutarimu Nr. 840. Šias aplinkybes sukėlė stichinis meteorologinis reiškinys – labai smarkus lietus. Pagal kasacinio teismo praktiką šios pažymos vertintinos kaip įrodymai civilinėje byloje dėl sutartinių įsipareigojimų vykdymo ar civilinės atsakomybės taikymo ([CPK 177 straipsnio 2 dalis](#)) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. vasario 27 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-69/2013](#); 2015 m. vasario 4 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-10-421/2015](#); kt.). Taigi Vilniaus prekybos, pramonės ir amatų rūmų pažymos vertintinos kaip įrodymai, patvirtinantys 2017 m. rugpjūčio 24 d. buvusias ekstremalias meteorologines sąlygas (labai smarkų liūtį), tačiau byloje esantys ir teismų tinkamai įvertinti įrodymai patvirtina, kad ekstremalios meteorologinės sąlygos buvo ne vieną dieną, bet daug ilgesnį laikotarpį.
40. Byloje pateikta Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos Tyrimų ir plėtros skyriaus 2018 m. lapkričio 31 d. pažyma apie hidrometeorologines sąlygas 2006–2017 m. liepos–spalio mėn., kuri patvirtina, kad per 11 metų tokio kritulių kiekio Lietuvoje

nebuvo ir jis keletą kartų viršija ne tik paminėto, bet ir ankstesnio – 1981–2010 m. laikotarpio meteorologinių duomenų vidurkį. Švenčionių automatinės meteorologijos stoties duomenys patvirtina, kad 2017 m. rugpjūčio mėn. iškrito 150 mm kritulių, tai 1,9 karto viršijo daugiametę klimato normą; rugpjūčio 24 d. per 12 val. iškrito 58 mm kritulių, tai – stichinis meteorologinis reiškinys. Iš 2017 m. liepos–lapkričio mėn. meteorologinių duomenų suvestinių matyti, kad dirvožemiai 20 cm gylyje daugelyje šalies rajonų buvo šlapi arba labai šlapi, kai kuriuose rajonuose palengva pradėjo sausėti, tik daugelyje rytinių ir šiaurės rytinių šalies rajonų išliko labai šlapi. Laukų palydovinės nuotraukos patvirtina laukų realią (prastą dėl drėgmės) būklę nuotraukų padarymo metu. Lietuvos žemės ūkio rūmų direktorius 2018 m. lapkričio 5 d. rašte teismui atkreipė dėmesį į tai, kad 2017 m. dėl itin didelio kritulių pertekliaus Lietuvos žemės ūkyje susiklostė išskirtinė situacija, atsižvelgiant į ją turėtų būti vertinamas žemdirbių ir kitų sektoriaus dalyvių elgesys ir galimybės (pareiga) vykdyti sutartinius įsipareigojimus. Byloje taip pat nustatyta, kad Ekstremalių situacijų komisija 2017 m. rugsėjo 13 d. paskelbė Švenčionių rajone ekstremalius įvykius dėl žemės paviršiumi ir giluminiais jos sluoksniais, žemės ūkio ar kitiems laukiniams augalams padaryto poveikio dėl meteorologinių ir hidrologinių reiškinių. Švenčionių rajono savivaldybės administracijos direktorius 2017 m. rugsėjo 25 d. paskelbė ekstremalią situaciją. Vyriausybės 2017 m. spalio 4 d. nutarimu Nr. 781 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo“ buvo paskelbta valstybės lygio ekstremali situacija visoje šalyje; ji buvo atšaukta Vyriausybės 2018 m. gegužės 2 d. nutarimu Nr. 417 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos atšaukimo“. Remdamasis nurodytais įrodymais pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad lietūs ir liūtys Lietuvoje merkė ūkininkų laukus ir pasėlius beveik visą vasarą ir rudenį. Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad lietingas laikotarpis truko 2017 m. liepos–spalio mėnesiais. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad nurodytų duomenų pagrindu teismai pagrįstai nusprendė, jog buvo susiklosčiusi ne paprasta Lietuvos lietingam klimatui būdinga, o ekstremali situacija, tačiau tokiu atveju svarbu nustatyti, kiek ji lėmė atsakovo negalėjimą įvykdyti savo prisiimtų įsipareigojimų pagal sutartį su ieškove.

41. Pagal 2017 m. liepos 3 d., 2017 m. liepos 5 d. ir 2017 m. rugpjūčio 7 d. Žaliavų pirkimo–pardavimo sutarčių 2.3.3 punktą atsakovas įsipareigojo užauginti ir pristatyti ieškovei ekologiškus, atitinkančius teisės aktuose bei sutartyse ekologiškai žaliavai nustatytus reikalavimus kviečiams ir avižas. Byloje nustatyta, kad atsakovas visų savo įsipareigojimų neįvykdė – dėl susidariusios ekstremalios situacijos (ilgai besitęsiančių liūčių) 2017 m. sugebėjo nukulti tik nedidelę dalį viso planuoto derliaus – 376,79 t ekologinių avižų ir 331,15 t ekologinių kviečių. Ieškovo priėmė 307,43 t atsakovo užaugintų avižų, tačiau dėl prastos kokybės, nulemtos perteklinės drėgmės, atsisakė priimti likusias avižas ir visus atsakovo užaugintus kviečius; atsakovas perdavė ieškovei visus jai tinkamus grūdus pagal sutartį.
42. Kasaciniame skunde ieškovė nepagrįstai nurodo, kad atsakovas kitiems kontrahentams vykdė sutartinius įsipareigojimus (prekiavo prastesnės kokybės žemės ūkio produkcija), kitos žemės ūkio produkcijos perpardavimo veiklą, todėl galėjo įsigyti produkciją ir iš kitų subjektų tam, kad įvykdytų visus įsipareigojimus ieškovei. Bylos šalių 2017 m. liepos 3 d., 2017 m. liepos 5 d. ir 2017 m. rugpjūčio 7 d. sudarytų Žaliavų pirkimo–pardavimo sutarčių 2.3.3 punkte nustatyta atsakovo pareiga pristatyti ieškovei ekologišką žaliavą, išaugintą būtent jo sertifikuotame ekologiniame ūkyje, valdanciamie šimtinai tik ekologinės gamybos ūkio plotus. Sutarčių 2.5 punkte nustatyta, kad pardavėjas (atsakovas) įsipareigoja perduoti pirkejai ekologinius produktus, sertifikuotus pagal Europos Sąjungos Tarybos reglamentus (EB) Nr. 834/2007 ir (EB) Nr. 889/2008 (atsižvelgiant į bet kokius šių reglamentų pakeitimus ir (ar) papildymus) ir Ekologinio žemės ūkio taisykles, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2000 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 375 su visais vėlesniais pakeitimais, ir šie ekologiniai produktai atitinka visus sertifikavimo, Lietuvos standartizacijos departamento reikalavimus, keliamus žaliavai. Taigi sutartinis atsakovas neįsipareigojo supirkti ir pateikti ieškovei atitinkamos kokybės kviečių ir avižų, todėl jam pagal [CK 6.212 straipsnio](#) 1 dalį negali būti taikomas reikalavimas įsigyti reikalingų prievolei vykdyti prekių. Byloje taip pat nenustatyta, kad ieškovo įsipareigojimų vykdymas buvo susijęs su jo kontrahentų prievolių vykdymu, kaip tai buvo nustatyta ieškovės kasaciniame skunde nurodoma Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gegužės 6 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. e3K-3-147-421/2020](#). Be to, pirmosios instancijos teismas nustatė, kad 2017 m. liepos–lapkričio mėn. ūkininkai (įmonės) atsakovui pardavė tik pašarinei (ne maistinei, kaip nustatyta 2017 m. liepos 3 d., 2017 m. liepos 5 d. ir 2017 m. rugpjūčio 7 d. Žaliavų pirkimo–pardavimo sutarčių 2.1 punktuose) grūdų klasės kokybei keliamiems reikalavimams atitinkančius ekologinius kviečius ir avižas, t. y. kad atsakovo supirkti grūdai iš kitų asmenų neatitiko sutarčių 2.5 punkte nustatytų reikalavimų.
43. Byloje nėra duomenų, kad atsakovas pagal savo turimus pasėlius, sudarydamas sutartį su ieškove, būtų įsipareigojęs pateikti tokių kviečių ir avižų kiekį, kurio, esant normalioms (ar artimoms normalioms) gamtinėmis sąlygoms, jis realiai negalėtų pateikti ieškovei, t. y. kad būtų prisimėtos riziką pristatyti tokių kiekių, kurio objektyviai nebūtų galėjęs išauginti. Byloje taip pat nėra duomenų, patvirtinančių, kad atsakovas būtų nurinkęs didesnę sutarties reikalavimus atitinkančių derlių, nei pristatė ieškovei, ir kad likusį reikiamos kokybės derlių būtų pardavęs kitam subjektui, t. y. kad atsakovas turėjo galimybę įvykdyti sutartį, bet sąmoningai pasirinko ją pažeisti. Aplinkybė, kad prastesnės kokybės grūdus atsakovas pardavė kitiems asmenims, nelemia priešingos išvados, nes ieškovė atsisakė priimti iš atsakovo grūdus, kurių kokybė jos netenkino.
44. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad atsakovas byloje įrodė, jog 2017 m. vasaros pabaigoje iki spalio mėnesio itinai klimato sąlygos buvo itin nepalankios, lėmusios didelės dalies atsakovo derliaus sunykimą, o ne šiaip prastą derlių, kaip teigia ieškovė, taip pat užaugusios dalies derliaus neatitiktį su ieškove sudarytų sutarčių reikalavimams. Kadangi atsakovas dėl Švenčionių rajone, kur yra jo pasėliai, buvusių ekstremalių klimato sąlygų sugebėjo nukulti tik nedidelę dalį viso planuoto derliaus ir, minėta, byloje nėra duomenų, kad jis būtų nurinkęs didesnę derlių, nei nustatyta, tai darytina išvada, kad dėl susidariusių aplinkybių sutarčių objektyviai nebuvo galima įvykdyti. Gamtinio reiškinio – liūčių Švenčionių rajone, kur augo atsakovo pasėliai, jis negalėjo kontroliuoti ar užkirsti jam kelio (nutarties 34 punktas).
45. Ieškovės nurodoma aplinkybė, kad prieš pasirašant 2017 m. rugpjūčio 7 d. sutartį, taip pat 2017 m. liepos 3 d. bei 2017 m. liepos 5 d. sutarčių sudarymo metu jau lijo, negali būti pagrindas pripažinti, kad nėra vienos iš nenugalimos jėgos instituto taikymo sąlygų. Minėta, kad taikant [CK 6.212 straipsnį](#) ir sprendžiant dėl šalies atleidimo nuo sutartinės atsakomybės būtina nustatyti, kad nenugalimos jėgos aplinkybių nebuvo sudarant sutartį ir jų atsiradimo nebuvo galima protingai numatyti (nutarties 34 punktas). Nutarties 37 punkte minėta, kad sutarties šalys, veikiančios žemės ūkio srityje, yra tiesiogiai priklausomos nuo gamtinių sąlygų, dėl kurių derlius būna didesnis ar mažesnis. Todėl ūkininkas gali (turi) numatyti, kad tam tikros netinkamos derliui augti ir bręsti sąlygos gali kilti, tačiau yra svarbu nustatyti, ar prasidėję lietūs gali būti pagrindas ūkininkui suvokti, kad tai yra ekstremalus reiškinys, nulemsiantis negalėjimą įvykdyti prisiimtų įsipareigojimų, todėl sutarties sudaryti negalima.
46. Nagrinėjamoje byloje pirmosios instancijos teismas nustatė, kad liepos ir rugpjūčio mėn. lietūs dar nebuvo tokie intensyvūs. Teisėjų kolegijos vertinimu, šiuo atveju svarbu atsižvelgti į tai, kad Lietuvos klimatui lietingi laikotarpiai (dažni, nenuspėjami) nėra ekstremalus reiškinys pats savaime, todėl 2017 m. liepos mėn., rugpjūčio pradžioje prasidėję lietūs, kurie dar nebuvo virė ilgai trunkančiais intensyviais lietumis, negali būti vertinami kaip *force majeure* aplinkybė. Negali būti konstatuojama ir tai, kad prasidėję Lietuvos klimatui būdingi lietūs turėjo lemti ieškovo, kaip asmens, užsiimančio žemės ūkio veikla, pagrįstą suvokimą, kad jie ilgai nesiliaus ir tiek Švenčionių rajone, tiek ir visos Lietuvos mastu bus paskelbta ekstremali padėtis. Ieškovė kasaciniame skunde nepagrįstai remiasi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gegužės 6 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. e3K-3-147-421/2020](#) išaiškinimais, nes nurodytoje byloje nustatyta, kad tik nuo 2017 m. rugsėjo 5 d. iki 2017 m. lapkričio 30 d. įsikaitytinai buvo susiklosčiusi ekstremali situacija dėl besitęsiančių liūčių, o kuro pirkimo–pardavimo sutartis buvo sudaryta 2017 m. rugsėjo 5 d., taigi jau esant ekstremaliai situacijai, priešingai nei nagrinėjamos bylos atveju.
47. Pažymėtina, kad pagal kasacinio teismo praktiką precedento galią turi tik tokie ankstesni teismų sprendimai, kurie buvo sukurti analogiškose bylose, kurių faktinės aplinkybės tapačios arba labai panašios į nagrinėjamos bylos; nagrinėdamas bylas teismas teisės normas aiškina ir taiko ne *a priori* (iš anksto), o konkrečioje byloje, atsižvelgdamas į konkrečios bylos faktines aplinkybes ir šias siedamas su taikytina teisės norma; dėl to kiekvienas teismo pateiktas teisės aiškinimas gali ir turi būti suprantamas ir aiškinamas tik konkrečios bylos kontekste, nes šis aiškinimas yra teismo sprendimo konkrečioje byloje *ratio decidendi* (argumentas, kuriuo grindžiamas sprendimas) (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. vasario 12 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-3-701/2020](#) 60 punktą; 2020 m. birželio 3 d. nutarties Nr. e3K-3-277-248/2020 24 punktą).

48. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į 2017 m. liepos 3 d., 2017 m. liepos 5 d. ir 2017 m. rugpjūčio 7 d. Žaliavų pirkimo–pardavimo sutarčių 6.1 punktą, pagal kurį pardavėjas (atsakovas), pažeidęs sutarties 2.1 punkte nurodyto kiekio ir (ar) kokybės reikalavimus, sutarties 2.3.3 punkte nurodytus reikalavimus pardavėjo ekologinės gamybos ūkio plotams ar šiame punkte nustatytus pristatymo terminus ir kitas šios sutarties sąlygas dėl nuo jo valios priklausančių veiksmų, privalo per 10 kalendorinių dienų po reikalavimo išsiuntimo sumokėti pirkėjui (ieškovei) 20 proc. dydžio baudą, skaičiuojamą nuo laiku nepristatyto žaliavų kiekio vertės, bei atlyginti pirkėjui visus jo patirtus nuostolius, įskaitant, bet neapsiribojant – ir pirkėjo patirtas išlaidas įsigyjant pardavėjo nepateiktą žaliavos kiekį iš trečiųjų asmenų. Nurodytos sutarčių nuostatos patvirtina, kad nepriklausomai nuo to, ar byloje būtų nustatytos visos nenugalimos jėgos institutui taikyti būtinos sąlygos (nutarties 34 punktas), šalys sutarė, kad dėl sutarčių neįvykdymo ar netinkamo vykdymo atsakovas turės mokėti baudą ir atlyginti nuostolius tik tuo atveju, jeigu jo įsipareigojimų neįvykdymą (netinkamą vykdymą) nulems nuo jo valios priklausantys veiksniai. Nagrinėjamu atveju byloje nustatyta, kad atsakovas savo įsipareigojimų neįvykdė dėl ekstremalios situacijos – ilgai besitęsiančių liūčių, t. y. dėl nuo jo valios nepriklausančios aplinkybės, todėl sutartinė atsakomybė jam netaikytina ir pagal 2017 m. liepos 3 d., 2017 m. liepos 5 d. ir 2017 m. rugpjūčio 7 d. Žaliavų pirkimo–pardavimo sutarčių 6.1 punktą.
49. Dėl nurodytų priežasčių teisėjų kolegija konstatuoja, kad nagrinėjamoje byloje nustatytos visos nenugalimos jėgos institutui taikyti reikalingos sąlygos (nutarties 34 punktas) ir bylą nagrinėję teismai pagrįstai konstatavo *force majeure* aplinkybės egzistavimo faktą, tinkamai jį individualizavo, t. y. nustatė, kad atsakovas įrodė, jog besitęsiančios liūtys lėmė jo derliaus sunykimą, todėl jis negalėjo įvykdyti sutartinių įsipareigojimų ieškovei, o tai yra pagrindas visa apimtimi atleisti ieškovą nuo sutartinės civilinės atsakomybės pagal [CK 6.212 straipsnio](#) 1 dalį, 6.253 straipsnio 1, 2 dalis, kaip ir taikant 2017 m. liepos 3 d., 2017 m. liepos 5 d. ir 2017 m. rugpjūčio 7 d. Žaliavų pirkimo–pardavimo sutarčių 6.1 punktą.
50. Teisėjų kolegija atmeta kaip nepagrįstą kasacinio skundo argumentą, kad teismai, atleisdami atsakovą nuo netesybų mokėjimo, turėjo spręsti netiesioginių nuostolių atlyginimo klausimą. Minėta, kad pagal [CK 6.245 straipsnio](#) 3 dalį sutartinė civilinė atsakomybė atsiranda tada, kai neįvykdoma ar netinkamai įvykdoma sutartis, kurios viena šalis turi teisę reikalauti nuostolių atlyginimo ar netesybų (sumokėti baudą, delspinigius), o kita šalis privalo atlyginti dėl sutarties neįvykdymo ar netinkamo įvykdymo padarytus nuostolius arba sumokėti netesybas (baudą, delspinigius) (nutarties 31 punktas). Byloje nustatyta, kad atsakovas neįvykdė visų savo įsipareigojimų pagal su ieškove sudarytas sutartis. Tačiau, remiantis [CK 6.253 straipsnio](#) 1 dalimi, asmeniui civilinė atsakomybė netaikoma, taip pat asmuo gali būti visiškai ar iš dalies atleistas nuo civilinės atsakomybės šiais pagrindais: dėl nenugalimos jėgos, valstybės veiksmų, trečiojo asmens veiksmų, nukentėjusio asmens veiksmų, būtinio reikalingumo, būtinosios ginties, savignos. Šioje byloje nustatytas pagrindas atleisti atsakovą nuo civilinės atsakomybės – jis įsipareigojimų pagal sutartis neįvykdė dėl nenugalimos jėgos. Remiantis nurodytomis teisės normomis, tais atvejais, kai asmuo atleidžiamas nuo civilinės atsakomybės, tai jis atleidžiamas tiek nuo netesybų mokėjimo, tiek ir nuo nuostolių atlyginimo. Dėl šios priežasties teismai, nusprendę, kad atsakovas yra atleistinas nuo sutartinės civilinės atsakomybės dėl nenugalimos jėgos, neturėjo teisinio pagrindo spręsti ieškovės negautų pajamų atlyginimo klausimo. Be to, minėta, kad ir pagal 2017 m. liepos 3 d., 2017 m. liepos 5 d. ir 2017 m. rugpjūčio 7 d. Žaliavų pirkimo–pardavimo sutarčių 6.1 punktą atsakovas yra atleistinas nuo sutartinės civilinės atsakomybės, taigi ne tik nuo baudos mokėjimo, bet ir nuo nuostolių atlyginimo.
51. Kasaciniame skunde ieškovė taip pat nurodo, kad atsakovas turėjo galimybę sumokėti ieškovei kompensaciją – netesybas (ir tokiu būdu įvykdyti prievolę), kadangi pardavė netinkamos kokybės produkciją kitiems asmenims už mažesnę kainą. Teisėjų kolegijos vertinimu, šis kasacinio skundo argumentas yra nepagrįstas, nes, minėta, atsakovas pagal sutartį buvo įsipareigojęs užauginti ir pateikti ieškovei sutartyse nustatytus reikalavimus atitinkančius kviečius ir avizas, todėl kompensacijos (netesybų) sumokėjimas būtų ne prievolės įvykdymas natūra, o sutartinė atsakomybė, nuo kurios jis yra atleistinas dėl nenugalimos jėgos ([CK 6.212 straipsnio](#) 1 dalis) ir 2017 m. liepos 3 d., 2017 m. liepos 5 d. ir 2017 m. rugpjūčio 7 d. Žaliavų pirkimo–pardavimo sutarčių 6.1 punkto pagrindu, todėl neturėjo pareigos mokėti ieškovei netesybų.
52. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad pagrindo pakeisti ar panaikinti apeliacinės instancijos teismo nutartį nenustatyta ([CPK 346 straipsnis](#), 359 straipsnio 1 dalies 1 punktas, 3 dalis).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

53. Atsakovas prašo priteisti iš ieškovės 2157,43 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo. [CPK 98 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad šalies išlaidos, susijusios su advokato ar advokato padėjėjo pagalba, atsižvelgiant į konkrečios bylos sudėtingumą ir advokato ar advokato padėjėjo darbo ir laiko sąnaudas, yra priteisiamos ne didesnės, kaip yra nustatyta teisingumo ministro kartu su Lietuvos advokatų tarybos pirmininku patvirtintose rekomendacijose dėl užmokesčio dydžio. Teisėjų kolegija, remdamasi teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą maksimalaus dydžio 8.14 punktu, nusprendžia, kad prašomas priteisti išlaidų advokato pagalbai kasaciniame teisme apmokėti atlyginimas atitinka nustatytus reikalavimus, todėl prašymas tenkintinas ([CPK 93 straipsnio](#) 1 dalis).
54. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. vasario 12 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, šioje byloje kasaciniame teisme patirta 3,02 Eur tokio pobūdžio bylinėjimosi išlaidų. Atmetant kasacinį skundą šių bylinėjimosi išlaidų atlyginimas valstybei iš ieškovės nepriteistinas, nes nurodyta suma yra mažesnė už Lietuvos Respublikos teisingumo ministro kartu su finansų ministru 2011 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. 1R-261/1K-355 (redakcija, galiojanti nuo 2020 m. sausio 23 d.) nustatytą minimalią valstybei priteistiną bylinėjimosi išlaidų sumą – 5 Eur ([CPK 92 straipsnis](#)).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. balandžio 9 d. nutartį palikti nepakeistą.
Priteisti atsakovui P. P. (a. k. (duomenys neskelbtini)) iš ieškovės UAB „Growth Group“ (j. a. k. 302764932) 2157,43 Eur (du tūkstančius vieną šimtą penkiasdešimt septynis Eur 43 ct) bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Virgilijus Grabinskas

Birutė Janavičiūtė

